

No tinc temps

Avui tenim un present que s'orienta cap al futur, on se situen totes les aspiracions

Viure amb pressa, córrer per arribar a tot i veure que no has arribat gairebé a res. Davant d'aquest estil de vida, el sociòleg i periodista Salvador Cardús (Terrassa, 1954) va fer la conferència *El temps i el poder*, en el marc del cicle *El nostre temps* del CCCB. Llegim 14 fragments de la xerrada, que ha estat publicada dins la col·lecció *Breus* (<http://www.cccb.org/es/multimedia/publicaciones/el-temps-i-el-poder-on-time-and-power/225557>)

Foto: Chris RubberDragon

1. [Referint-se al programa sobre el cicle del CCCB] Allà s'hi afirma que «l'experiència del temps a la nostra societat urbana i hiperaccelerada està marcada per la impressió que el rellotge va, efectivament, més ràpid que mai» i que «els dies semblen massa curts». I a partir d'aquesta constatació es pregunta: «Com és possible que [el temps] s'hagi tornat un bé escàs? Podem encara recuperar la sobirania sobre el nostre temps?» Com es veu, el programa dona com a segur un pas veloç del temps -«més que mai»- que fa que els dies es tornin fonedissos i se'ns escapin de les mans. Tres punts de partida, doncs, que cal tenir presents: l'actual acceleració del temps, l'escassetat del temps i l'actual pèrdua del control sobre el temps personal.

- 2.** Vegem cinc frases de cinc autors diferents, entre els moltíssims que es podrien citar:
1. De tan veloç, aquest món no commou. [Miquel Martí i Pol, *Llibre de solituds*, 1929-2003]
  2. La gent neixen i es casen, viuen i moren enmig d'un bullit tan frenètic que fa pensar que embogiran. [William D. Howells, 1873-1920]
  3. La majoria dels homes busquen el plaer amb tanta pressa... que els passa pel costat (sense que se n'adonin). [Friederich Nietzsche, 1844-1900]
  4. Creix la cultura de la pressa, de l'apressament indecent i entresuat, que ho vol tenir tot fet a l'acte. [Soren Kierkegaard, 1813-1855]
  5. Tota la infelicitat dels homes prové d'una sola cosa, que és no saber estar en repòs a casa. [Blaise Pascal, 1623-1662]
- 3.** La velocitat també té els seus defensors, i té pensadors tan qualificats com els primers:
- [...] 4. Una persona capaç de malbaratar una sola hora és que no ha descobert el sentit de la seva vida. [Charles Darwin, 1809-1882]
5. Recorda que el temps són diners. El qui amb el seu treball pot guanyar deu xílings diaris, i es passa la meitat del dia vagarejant o fent el mandra a la seva cambra, encara que només es gastis sis penics per a divertir-se no pot comptar més que amb això, sinó que en realitat haurà gastat, o més ben dit, despecegat, cinc xílings més. [Benjamin Franklin, 1706-1790, *Consells a un jove comerciant*]
- 4.** L'escriptor Milan Kundera diu, amb un notable pessimisme, que «la nostra època està obsessionada pel desig d'oblidar i per aconseguir-ho s'entrega al diable de la velocitat» [...] En canvi, de l'altra, el filòsof canadenc Mark Kingwell escriu: «La velocitat és una manera d'expressar el desig de transcendència. Distraiem la consciència. És una estratègia de distracció de la consciència de la moralitat» [...] I, per damunt de tot això, recordem el vell proverbi irlandès que Heinrich Böll recull a *Irlanda, què en fas dels teus fills?*: «Quan Déu va fer el temps, en va fer de sobres».
- 5.** En el cas de l'experiència temporal, podem distingir tres plans diferents, per bé que interrelacionats. En primer lloc, el del temps personal o biogràfic. [...] En segon lloc tenim el temps social, que queda ben expressat en un calendari que distingeix entre temps sagrats i profans, que estableix cicles festius i laborals, i que determina les grans commemoracions col·lectives. [...] Tercerament, podem distingir un temps històric que ordena i atribueix significacions diferents, segons el tipus de societat, al passat, al present, al futur.
- 6.** És fàcil imaginar què va representar el pas d'un temps concebut com el ritme extern de les coses, davant del qual hom només es podia acomodar, propi d'una societat agrària i dependent del pas de les estacions, a una noció del temps entès com a mercaderia, amb una visió productivista, en què està en mans de cadascú aprofitar-lo o perdre'l, invertir-lo o malmetre'l. Per al primer model podem recordar aquell poema de l'Eclesiàstic que tan bé expressa la idea de fons: «Hi ha un temps per a cada cosa, i cada cosa té el seu temps.» I segueix: «Un temps per néixer, i un temps per morir; un temps per plantar i un temps per collir», etc. Encara recordo una veïna de casa, una dona gran, analfabeta, la major part de la seva vida viscuda al camp, que parlant de tot i de res al mig del carrer, em va dir: «No és el temps que passa, sinó que som nosaltres qui passem».
- 7.** En lloc d'aquell passat que era la guia per al present, avui tenim un present que s'orienta cap al futur, on se situen totes les aspiracions. I la mateixa anàlisi temporal mereixeria això que se n'ha dit la «postmodernitat», que si no ha arribat mai a prendre un nom propi és, probablement, perquè no ha passat de ser un parèntesi de confort moral il·lusori, instal·lat en el present, en un *carpe diem* que ha menyspreat el passat i el futur.
- 8.** El rellotge passà dels monestirs a les ciutats cap al 1300, i entre els primers hi ha el de Norwich, a Anglaterra, construït entre el 1321 i el 1324; el de Milà, del 1335, i també molt aviat, en terres catalanes, el del campanar del castell de Perpinyà, del 1356, encarregat per Pere el Cerimoniós.

Més tard, dels campanars civils el rellotge va passar a les llars privades, a les llars burgeses, cap a finals dels segles XIV-XV. A Catalunya s'hi fabricaven rellotges domèstics des del segle XVII i s'hi van generalitzant al segle XVIII, amb dotze tallers de rellotges documentats, una indústria que va arribar al seu final els primers anys del segle XIX, amb la fi de la Guerra del Francès i l'arribada de rellotges francesos i alemanys. [...] Lewis Mumford arriba a afirmar que «el rellotge, i no pas la màquina de vapor, és la clau de la moderna era industrial».

9. És una obvietat fer notar que els dies sempre han tingut vint-i-quatre hores i les hores seixanta minuts. Parlar d'escassetat de temps és un gir absurd que, en el millor dels casos, indicaria que el que hi ha és un excés de projectes o de dissenys. És a dir, unes aspiracions que en cap cas no es poden satisfer de manera racional en el marc temporal objectiu de les nostres vides. I encara afegiria que, en la major part dels casos, no és per excés d'ambició, sinó per desordres en la seva realització.

10. La situació més general, doncs, és la d'un desordre temporal, d'una desorganització horària, que fa perdre el temps: que ens encalla en llargues cues diàries per anar al lloc de treball; que dificulta la convivència; que dificulta la concentració i allarga les tasques encomandades; que no facilita el descans ni permet un ús saludable del temps.

11. Seguint el pronòstic de Max Weber, hi ha «l'autobombo crispat» dels amants de la velocitat. Primer de tot, en les mateixes màquines que ens calmen perquè són velocs, o que ens «posen a cent» perquè van lentes. I després, tots els esports de velocitat, totes les aventures que busquen «l'emoció-xoc» -en paraules de Michel Lacroix a *El culte de l'emoció*-, el menjar ràpid, el servei immediat a domicili de llibres, alimentació o bugaderia. I, per més contradicció, la recerca ràpida de la lentitud, si ho puc dir així. Vull dir, la barreja ambivalent dels dos dissenys, contraris i alhora compatibles.

12. En definitiva, i sigui com sigui, recuperar el control del temps no és només una qüestió de bona organització, sinó de construcció de sentit i de capacitat per construir un marc de relacions personals. Pel que fa al primer desafiament, ja fa anys, en unes jornades sobre l'educació en l'anomenat «temps lliure», vaig sostenir que el problema de fons no era «què fer», sinó «quin sentit tenia fer el que fos».

13. No voldria acabar sense dir res de les possibilitats de resistència individual. És a dir, sobre les possibilitats d'una domesticació personal de l'ús del temps, ni que sigui enmig d'una selva poc propícia a fer fàcils les coses. Així que el més pertinent és acabar fent un elogi del badar, que és aquest ús aparentment inútil del temps. Segons Joan Coromines, la primera referència que en tenim en català és al *Blanquerna* de Ramon Llull. Badar significa «mirar amb una atenció absorta», una «atenció desatenta». Embadalir-se és suspendre l'ànim en la contemplació d'una cosa. I sí: cal aprendre a contemplar, com a primer pas per saber contemplar el nostre temps quotidià.

14. El rellotge pot ser el símbol d'un esclavatge, però també es pot convertir -com hem vist que ha sigut històricament- en una arma a favor del progrés, en un instrument posat al servei d'una resistència activa de base ètica. I qui diu rellotge, diu el seu nou model, sigui un *smartphone*, sigui un *smartwatch*. La qüestió, en definitiva, és saber si quan tenim el mòbil a la mà o el rellotge al canell, tenim el món a les mans... o deixem que sigui el món qui ens les tingui agafades.

EL TEMPS I
EL PODER

Breus

Salvador Cardús

SC
CCCB

El temps i el poder(<http://www.cccb.org/es/multimedia/publicaciones/el-temps-i-el-poder-on-time-and-power/225557>)

© Salvador Cardús, 2016
© CCCB